

Türkiye'nin Emek Yoğun Mallarda Rekabet Gücünün Ölçümü: BRIC Ülkeleri İle Karşılaştırmalı Analiz

Dilek ŞAHİN¹

Özet

Bu çalışmada ilk olarak Türkiye ve BRIC ülkelerinin faktör yoğunluğuna göre ihracat yapıları hesaplanmıştır. Ardından 1992-2013 yılları arası Türkiye'nin emek yoğun malların ihracatında karşılaştırmalı üstünlükleri analiz edilmiş ve BRIC ülkeleri ile karşılaştırma yapılmıştır. Çalışmada ilk olarak Türkiye, Çin ve Hindistan'ın faktör yoğunluğunun emek yoğun mallardan oluştuğu görülmüştür. Brezilya'nın faktör yoğunluğu sermaye yoğun mallar ve hammadde yoğun mallardan oluşmaktadır. Rusya'nın faktör yoğunluğu hammadde yoğun mallardan oluşmaktadır. Çalışmada ikinci olarak Türkiye, Çin ve Hindistan'ın emek yoğun mallarda rekabet gücü yüksek bulunmuştur. Rusya'da emek yoğun malların rekabet gücünün düşük olduğu görülmüştür. Brezilya'da ise emek yoğun malların rekabet gücünün Rusya'ya göre yüksek ancak diğer ülkelere göre düşük olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rekabet, Emek Yoğun Mallar, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler.

Measuring the Competitiveness of Turkey's Labor Intensive Goods: Comparative Analysis with BRIC Countries

Abstract

In this study, firstly Turkey and the BRIC countries export structure is calculated based on the density factor. Then, comparative advantages in exports of labor intensive goods of Turkey were analyzed between 1992 and 2013 years and comparison is made with the BRIC countries. In this study, firstly it was observed that labor intensive goods are comprised of the factor intensity in Turkey, China and India. Brazil's density factor consists of capital intensive goods and raw materials intensive goods. Russian's factor intensity consists of raw material intensive goods. Secondly in this study, it was found to be high competitiveness of labor intensive goods in Turkey, China and India. It was found to be low competitiveness labor intensive goods in Russia. The high competitiveness of labor intensive goods in Brazil, more than Russia, but it was found to be lower than in other countries.

Keywords: Competition, Labor Intensive Goods, Revealed Comparative Advantage.

¹ Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, Sivas-TÜRKİYE
E-posta: dilek58sahin@hotmail.com

Giriş

Günümüzde rekabet gücü kavramı önem kazanarak bir ülkenin dünya mal ve hizmet ticaretinde sahip olduğu payı göstermek için kullanılmaktadır. Rekabet gücü kavramı aslında sadece ülkeler için değil, firmalar ve endüstriler içinde geçerlidir. Ancak küreselleşen dünyada firma ve endüstrilerin dış ticarete açık olması ve bağlı oldukları ülkeleri temsil etmeleri nedeniyle ulusal rekabet gücü daha fazla önem kazanmıştır. Rekabet gücünün belirleyicilerini fiyat ve fiyat dışı unsurlar olarak incelemek mümkündür. Döviz kuru ve birim işgücü maliyetleri fiyat rekabetini oluştururken; kalite, makroekonomik ortam, altyapı, pazarlama, teknoloji, beşeri sermaye vb. ise fiyat dışı faktörleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmada rekabet gücü kavramından, rekabet gücünü etkileyen faktörlerden ve ölçüm yöntemlerinden bahsedilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmında ise, ilk olarak Türkiye'nin ve BRIC ülkelerinin faktör yoğunluğu bakımından ihracat yapıları analiz edilmiştir. Ardından AKÜ endeksi kullanılarak emek yoğun malların rekabet gücü ölçümü 1992-2013 dönemleri için ele alınmıştır. Çalışmada sonuç olarak Türkiye, Çin ve Hindistan'ın ihracatlarında emek yoğun malların ağırlık teşkil ettiği görülmüştür. Brezilya'da hammadde yoğun ve sermaye yoğun malların; Rusya'da ise hammadde yoğun malların ağırlıkta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Emek yoğun malların AKÜ değerleri incelendiğinde ise faktör yoğunluğuna paralel olarak Türkiye, Çin ve Hindistan'ın emek yoğun mallarda rekabet gücünün yüksek olduğu buna karşılık Rusya'nın emek yoğun mallarda rekabet gücünün düşük, Brezilya'nın ise sektörel olarak değişmekle birlikte Türkiye, Çin ve Hindistan'a göre emek yoğun mallarda rekabet gücünün düşük olduğu görülmüştür.

Rekabet Gücü Kavramı ve Ölçümü

Küreselleşme ve teknolojide yaşanan hızlı değişimler dünya ekonomisinde geniş kapsamlı yeni bir yapılanmayı beraberinde getirmiştir. Bu değişimle birlikte uluslararası ticaretin hacmi, yapısı ve yönü değişmeye başlamıştır. Bu değişime ayak uydurabilmek için ülkelerin rekabet üstünlüklerini geliştirmeye ihtiyaçları vardır. Bu nedenle son yıllarda rekabet kavramının önemini daha da güçlenmiştir.

Rekabet gücü, literatürde oldukça sık kullanılan ancak tanımı üzerine tam bir anlaşma sağlanamayan bir kavramdır. Bunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (Atik, 2005: 14):

- Rekabet gücü firma, sektör ve ülke bazında değerlendirilerek farklı biçimde tanımlanmaktadır.

- Ülkelerin rekabet gücünün belirlenmesinde farklı ölçütler kullanılabilir.
- Rekabet gücüne mikro ya da makro açıdan bakılabilir.

Rekabet gücü, ülkelerin serbest pazar koşulları şartlarında ülkedeki vatandaşların bir yandan gelirlerini artırırken; diğer yandan ülkenin ürettiği ürün ve hizmetleri uluslararası pazarda başarılı bir şekilde sunabilmesidir (Çivi, 2001: 22). Rekabet gücünü; firma, endüstri ve ülke düzeyinde üçe ayırmak mümkündür.

Firma düzeyinde rekabet gücü, bir firmanın piyasalarda düşük maliyetli üretimde bulunarak, ürünün niteliği ve hizmet kalitesi bakımından rakiplerinden üstün olma durumudur (Koç ve Özbozkurt, 2014: 86). Endüstri düzeyinde rekabet gücü ise bir endüstrinin rakipleri ile aynı veya ileri seviyede verimliliğe sahip olması ve bu verimlilik düzeyini sürdürebilmesidir (Markusen, 1992: 8). Endüstri düzeyinde rekabet gücü, genelde işletmelerin verimli olması ve uluslararası ticaretteki performansları ile değerlendirilmektedir.

Ülke rekabet gücü ise, ülkenin firmalarına sağladığı değeri artıracak ve insanlarına daha yüksek refah seviyesi sağlayacak çevrenin oluşturularak sürdürülebilirlik yeteneğidir (Atik, 2005: 21). Ülkelerin rekabet gücü, Ar-Ge faaliyetleri, verimlilik, teknoloji yoğun malların üretilmesi ve yetişmiş uzman işgücünün varlığına bağlıdır (Çivi, 2001: 25). Rekabet gücünün ölçülmesinde Balassa (1965) tarafından geliştirilen Balassa Endeksi (Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler-AKÜ) ve türevleri kullanılmaktadır. Balassa (1965) tarafından geliştirilen AKÜ endeksi “Görelî İhracat-İthalat Oranları Ölçütü” olarak yazılabilir. Bu endeks aşağıdaki gibi yazılmaktadır:

$$AKÜ_{ij} = [(X_{ij}) / (X_{it})] / [(M_{ij}) / (M_{it})] \quad (1)$$

(1) numaralı eşitlikte de yer alan AKÜ endeksi 1’den büyükse (küçükse) bu durumda, o ülkenin ilgili mal grubundaki ticaret performansı büyüktür (küçüktür).

Göreceli rekabet gücünü belirlemede kullanılan bir diğer yöntem İhracat Uzmanlık Endeksi’dir. Bu endeks sayesinde endüstrilerin ihracat piyasa payı ölçülmekte ve ülkeler arasında rekabet karşılaştırması yapılabilmektedir. İhracat Uzmanlaşma Endeksi şu şekilde formüle edilmektedir:

$$IU_{ij} = \ln[(X_{ij}/(\sum X_{it})) / [(X_{rj})/(\sum X_{rt})] \quad (2)$$

(2) numaralı eşitlikte yer alan endeksin pozitif çıkması ilgili ülkenin rakiplerine karşı rekabet gücünün daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Rekabet gücünün ölçümünde, Karşılaştırmalı İhracat Performans Endeksi (KİP)'de kullanılmaktadır. Bu endeks şu şekilde ifade edilmektedir:

$$KIP_{ij} = [(X_{ij}/X_{rj})] / [(\sum X_{it}/\sum X_{rt})] \quad (3)$$

(3) numaralı eşitlikte geçen endeksin 1'den büyük olması ülkenin o mal grubundaki ihracatta avantajlı olduğunu ifade etmektedir.

Rekabet gücünün hesaplanmasında Vollrath (1991) tarafından geliştirilen üç alternatif yöntem bulunmaktadır. Bunlardan ilki ihracat verileriyle olduğu kadar ithalat verileriyle de açıklanan Nispi Ticaret Avantajı'dır. Nispi Ticaret Avantajı (RTA), Balassa'nın endeksine denk sayılan Nispi İhracat Avantajı (RXA) ve yine Balassa Endeksi'nin benzeri olan Nispi İthalat Avantajı (RMA) arasındaki fark olarak belirlenmiştir (Aydın, 2011: 76). Vollrath geliştirdiği endeksler içerisinde kullanım açısından en uygun endeksin lnRXA endeksi olduğunu belirtmiştir. Bu endeks şu şekilde ifade edilmektedir:

$$\ln RXA = \ln[(X_{ia}/X_a)] / [(X_{ib}/X_b)] \quad (4)$$

(4) numaralı eşitlikte geçen, endeksin alacağı pozitif değerler a ülkesinin aynı hedef pazarda b ülkesine karşı i ürününde rekabet gücünün bulunduğunu, negatif değerler ise rekabet gücünün bulunmadığını göstermektedir.

Rekabet Gücünü Belirleyen Faktörler

Rekabet gücünün analizinde önemli bir konuda rekabet gücünü etkileyen fiyat ve fiyat dışı faktörlerin bilinmesidir. Fiyata dayalı rekabetin unsurlarını döviz kuru ve birim işgücü maliyetleri oluştururken; fiyat dışı faktörler arasında verimlilik, makroekonomik ortam, beşeri sermaye, teknoloji, kalite, pazarlama, altyapı, vergi, enerji ve hammadde yer almaktadır. Bu faktörler aşağıda açıklanmıştır.

Döviz Kuru; döviz kurları ihraç ürünlerinin fiyatlarını etkileyerek ülkelerin rekabet güçleri üzerinde belirleyici olmaktadır. Döviz kurunda meydana gelen gelişmeler, ithal ve ihraç mallarının fiyatlarını etkileyerek rekabet gücünü değiştirmektedir. Ülkelerin döviz kuruna müdahalesinin en önemli nedeni, ülkenin ihraç etmiş olduğu ürünlerin rekabet gücünü artırmak istemesidir. Döviz kurları nominal ve reel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Dış ticarete, rekabet gücüne etkisi bakımından nominal kurlardan ziyade enflasyondan arındırılmış kurları ifade eden reel kurlar rekabet gücünün göstergesi olarak kullanılmaktadır. Reel döviz kuru, ticarete konu olan ve olmayan malların görece fiyatını göstermektedir. Bir ülkede ticarete konu olan malların yurt içi üretim maliyetinin görece olarak artması görece fiyatları yükselmekte, bu da reel kuru değerlenmesine yol açmaktadır.

Satın alma gücü paritesine göre reel kur şu şekilde hesaplanmaktadır (Erkekoğlu, 2008: 42):

$$S_{(A/B)} = (1 + P_A) / (1 + P_B) \quad (5)$$

Bu eşitlikte; $S_{(A/B)}$ çapraz kurda beklenen değişmeyi, P_A , A ülkesinde beklenen enflasyon hızını, P_B , ise B ülkesinde beklenen enflasyon hızını göstermektedir.

Birim işgücü maliyetleri; birim işgücü maliyeti (ULC), üretilen mal veya hizmet başına düşen işgücü maliyetini ifade etmektedir. İşgücü verimliliği ve kişi başına düşen ücret, birim işgücü maliyetini etkileyen iki önemli faktördür. Birim işgücü maliyetlerindeki görece farklılıklar, ihracat performansını ve uluslararası rekabet gücünü etkilemektedir. İşgücü maliyetlerinin yüksek olması dış piyasalardan alınan pazar payını azaltarak üretim yapısını olumsuz etkileyerek rekabet gücünü azaltmaktadır (Manavkat, 2014: 28). Birim işgücü maliyeti, çalışan başına üretim (katma değeri) değerinin döviz kuruyla çarpımı ile elde edilmektedir:

$$ULC_{it} = (W_{it} / VA_{it}) \cdot \epsilon \quad (6)$$

$$W_{it} = [PC_{it} / E_{it} \cdot L_{it}] \quad i=1,2,\dots,n \text{ ve } t=1,2,\dots,n$$

Bu eşitlikte; ULC_{it} , i ülkesindeki / sektöründeki t zamanındaki birim işgücü maliyetini, W_{it} , t zamanındaki i sektöründeki işgücü maliyetini, $(PC_{it}$, i sektöründe personel maliyetini/ E_{it} i sektöründe ücretli çalışanların sayısı x L_{it} i sektöründe istihdam edilen kişi sayısını), VA_{it} , i sektöründe katma değeri (sabit fiyatlarla) ve ϵ , yerli para karşılığında döviz kuru değerini

göstermektedir. Eşitlikte rekabet gücünün artması verimlilik artışlarına, ulusal paranın değer kaybetmesine (devalüasyonuna) ve reel ücret artışının verimlilik artışından düşük olarak gerçekleşmesine bağlıdır.

Verimlilik; ülkelerin uluslararası rekabet gücünü etkileyen bir diğer önemli faktörde verimlilik düzeyidir. Verimlilik bir birim emek veya sermaye tarafından üretilen çıktının değeridir. Verimlilik artışı ise birim girdinin çıktıda yarattığı artıştır (Manavkat, 2014: 35). Üretim sürecinde kullanılan her türlü faktörün, çıktıyı optimal düzeyde etkilemesi verimlilik artışına bağlıdır. Verimlilik esasında kaynakların etkin kullanılması sonucunda üretim artışı sağlayarak ülkenin dış piyasadaki payının artmasını ve bu yolla ekonomide gelir ve istihdam artışı sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Makroekonomik Ortam; uluslararası rekabette makroekonomik ortam son derecede önemlidir. Ekonominin kapasitesinin artırılmasında, endüstrilerin ve farklı sektörlerin etkin ve istikrarlı faaliyet göstermesi kuşkusuz ki genel ekonomik yapının istikrarına bağlıdır. Makroekonomik politikalar, istikrarlı bir iktisadi ve finansal ortam oluşturmakla birlikte iktisadi büyümeyi ve uluslararası rekabet gücünü yatırımlar, tasarruflar ve ticaret sektörü üzerindeki etkisi ile teşvik etme gücüne sahiptir (Aktan ve Vural, 2004: 36).

Beşeri Sermaye; küreselleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte, diğer ülkelerle rekabet imkânlarının artırılmasında eğitilmiş insan gücü potansiyeline ihtiyaç duyulmaktadır. Beşeri sermayenin bilgi ve teknik bilgi düzeyinin güçlü olması farklı ürün ve üretim aşamalarında kullanılan bilgilerin entegrasyonun da kolaylık sağlamaktadır. Gelişmiş ülkelerde makineleşmenin yaygınlaşarak üretim teknolojilerinin karmaşıklaşması bu süreçte kullanılan nitelikli işgücünün bir sonucudur. Bu durum aslında beşeri sermayenin teknolojik gelişmenin hem bir nedeni hem de sonucu olduğunu göstermektedir.

Beşeri sermaye yönetiminin, uzun vadede rakiplere kıyasla daha entelektüel ve esnek firmalar yaratma potansiyeline ilaveten daha üst düzeyde bir koordinasyon ve işbirliği ortaya çıkarma olanağına sahip olduğu görülmektedir. Eğitilmiş ve yetenekli personeli bir araya getirmesi ve bunların firmaya yaptıkları katkıların artırılması rekabetçi üstünlüğün sürdürülmesini sağlamaktadır (Aktan ve Vural, 2004: 45).

Teknoloji; rekabetin yoğun olarak yaşandığı uluslararası piyasalarda firmaların ve ülkelerin yeterli pazar payına sahip olabilmeleri büyük ölçüde teknoloji ve yenilikçilik kapasitelerine bağlıdır. Teknoloji tabanlı rekabet süreç yeniliği ve ürün yeniliği şeklinde olmaktadır. Süreç yeniliği daha çok üreticilerin piyasaya girmede önemli bir faktör olarak gördükleri birim maliyetleri azaltıcı yönde bir katkı sağlarken; ürün yeniliği ise kaliteyi

artırarak bilgi birikimine bağlı fiyat ve miktarı belirleyen aşamadan oluşmaktadır.

Kalite; ürünlerin tüketicilerin gereksinimlerini karşılama kapasitesi, makul bir fiyattan satılan ürünün performansının yükseklik derecesi, ürünün kullanımı bakımından uygun ve esnek olma durumudur (Aktan ve Vural, 2004: 55). 1980’li yıllardan itibaren kalite rekabet gücünün en önemli belirleyicisi olmuştur. Dış pazarlarda ihracat yapabilmeyen günümüzde en önemli unsuru kaliteli malların üretiminden geçmektedir. Dış pazarlarda kaliteli ürün satmak isteyen firmaların önem vermesi gereken konulardan biri de uluslararası kuruluşlardan kalite standartları almalarıdır. Çünkü başta AB ülkeleri olmak üzere ekonomik entegrasyonlar ve entegrasyon dışındaki ülkeler ithal edecekleri ürünlerde kalite belgeleri aramaktadır (Atik, 2005: 60).

Pazarlama; pazarlama kavramı, rekabet gücünün sağlanmasında diğer önemli bir konudur. Pazarlama ile kastedilen bir ürünün dünya piyasalarında tanıtılmasıdır. Pazarlama özellikle ihraç edilen ürünlerin satışında önemlidir. Bu nedenle ihracatçı firmaların pazar imkânlarının belirlenmesi, geliştirilmesi amacıyla pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Altyapı; bir ülkenin altyapı düzeyi rekabet gücünü belirlemede önemli bir faktördür. Yüksek kalitede altyapı ulusal piyasanın entegre olması ve diğer ülkelerdeki ve bölgelerdeki piyasalara bağlanmada bölgeler arasındaki uzaklığın etkisini azaltmaktadır. Ayrıca yeterli alt yapı ulusal zenginliğin sağlanmasında ve ekonomik büyümenin artırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Vergi; bir ülkedeki vergi uygulamaları ekonomik birimlerin getirilerini doğrudan etkileyen bir maliyet unsurudur. Vergi maliyetlerinin düşük olduğu ülkelerde üretim ve yatırım maliyetleri azalmakta ve uluslararası rekabet gücü artmaktadır.

Hammadde; hammaddenin bolluğu ya da kıt oluşu ucuz ya da maliyetinin yüksek oluşu yatırımların belirli bir bölgeye yönelmesine ve uluslararası rekabet üstünlüğüne neden olmaktadır. Ürünün doğrudan etkilemesi bakımından hammadde kalitesi de önemli bir rekabet belirleyicisidir.

Literatür Taraması

Literatürde AKÜ ile ilgili yapılan çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

Amighini (2005), bilgi-iletişim teknolojileri sanayilerinde Çin’in dünya piyasasındaki yeri araştırılmıştır. Çalışmada Balassa’nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi ve net ticaret endeksi kullanılarak 1991 ve 2001 yılı için analiz yapılmıştır. Çalışmada SITC 5 haneli ürün sınıflandırması kullanılmıştır. Sonuç olarak, Çin 1991-2001 yılları arasında

niteliksiz emek yoğun sektörlerde uzmanlaşmıştır. Teknoloji yoğun sektörlerde Çin halen karşılaştırmalı dezavantaja sahip olmakla birlikte, seçilen bazı alt sektörde rekabet gücü yükselmektedir. 1990'lardan itibaren teknoloji yoğun sektörlerde rekabet gücü artmakta özellikle de son on yılda elektronik, makine, bilişim, telekom ve ofis ekipmanları ve elektrikli eşyalarda rekabet gücü yükselmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerde ülkeye giren yabancı sermaye yatırımları ve ülkenin küresel üretim ağlarındaki rolü etkin olmuştur.

Batra ve Khan (2005), tarafından yapılan çalışmada Çin ve Hindistan'ın küresel piyasalardaki rekabet gücü incelenmiş ve HS 2 haneli ve 6 haneli sınıflandırma bazında açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüklerin yüksek olduğu sektörler tespit edilmiştir. Hindistan'ın ağırlıklı olarak tarımsal ürünlerde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu görülmüştür. Çin ise küresel piyasalarda hammadde yoğun üretim yanı sıra makine ve ekipman üretimi alanında üstünlüğe sahiptir. 2003 yılında Çin cam ve camdan yapılmış ürünler, kalay ve bakırdan eşya sektörlerinde karşılaştırmalı üstünlük elde etmiştir. Çin ayrıca makine ve ekipman kategorisinde yer alan nükleer reaktörler, makineler ve kazanlar sektöründe de rekabet üstünlüğü kazanmaya başlamıştır. İmalat sanayinde karşılaştırmalı üstünlük faktör yoğunluğuna göre analiz edildiğinde, Çin ve Hindistan'ın uluslararası uzmanlaşma yapılarının benzer özellik taşıdığı tespit edilmiştir. İki ülkede de emek yoğun ve kaynak yoğun üretimin hâkim olduğu görülmüştür. Her iki ülke de tekstil, giyim eşyası ve aksesuarları gibi sektörlerin hâkim olduğu buna rağmen bilimsel temelli sanayi imalatının iki ülkede de imalat sanayi rekabetine katkısının %10'dan daha düşük seviyede gerçekleştiği görülmüştür. Ayrıca Çin'in bilimsel temelli endüstrileri Hindistan'ın iki katı civarındadır. Hindistan'da tıbbi ve eczacılık ürünleri hakim iken; Çin'de fotografik cihaz, ekipman ve optik ürünler hakimdir.

Çakmak (2005), Türkiye'de tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet gücü ele alınmıştır. Öncelikle tekstil ve hazır giyim sektöründe Balassa tarafından geliştirilen AKÜ endeksi hesaplanmış ardından, Vollrath'ın endeksi kullanılmıştır. Balassa endeksi sonuçlarına göre Türkiye'nin rekabet gücü yüksek bulunmuştur. Vollrath'ın endeks sonuçlarında ise Türkiye'nin rekabet gücü daha düşük bulunmuştur. Bununla birlikte, AKÜ endeksine göre SITC 84 ürün grubunun rekabet gücü SITC 65'e göre daha yüksektir.

Çoban ve Kök (2005), Türkiye'nin AB ülkeleri karşısında tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet gücü analiz edilmiştir. Çalışmada 1989-2001 dönemi verileri kullanılmıştır. Çalışmada sonuç olarak, Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim ihracatında AB ülkeleri karşısında rekabet gücünün olduğu ancak son yıllarda rekabet gücünün azalmaya başladığı görülmüştür.

Veeramani (2006), 1980'den itibaren Çin ve Hindistan'ın ihracatının değişen yapısı ve uzmanlaşma yapısı karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu analizde 1980-2003 dönemi ele alınmıştır. Çin ve Hindistan'ın faktör yoğunlukları SITC Rev.3'e göre ölçülmüştür. Çin ve Hindistan'ın faktör donanımlarına uygun bir şekilde emek yoğun mallarda karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu görülmüştür. Teknoloji yoğun mallarda iki ülkenin de karşılaştırmalı üstünlüğü düşük seviyededir. İki ülkede de beşeri sermaye ve teknoloji yoğun mallarda karşılaştırmalı üstünlük kademeli bir şekilde artmaktadır. Hindistan'la karşılaştırıldığında Çin, teknoloji yoğun ürünler ve niteliksiz emek bakımından daha fazla karşılaştırmalı üstünlüğe sahip bulunmaktadır. Ayrıca çalışmada Hindistan'ın tarımsal hammadde yoğun, mineral kaynak yoğun ve niteliksiz emek yoğun mallarda uzmanlaştığı; Çin'in ise niteliksiz emek yoğun ve son yıllarda azalsa da tarımsal hammadde yoğun mallarda uzmanlaştığı görülmüştür.

Şimşek vd. (2007), Türkiye'nin AB ülkeleri karşısında teknoloji sınıflandırmasına göre rekabet gücü analiz edilmiştir. Çalışmada 1993-2005 dönemleri esas alınmıştır. Çalışmada AKÜ endeksi kullanılmıştır. Çalışmada Türkiye'nin hammadde ve emek yoğun malların ihracatında avantaja sahip olduğu; sermaye yoğun malların ihracatında nispi anlamda üstünlük sağladığı görülmüştür. Ar-Ge bazlı malların ihracatında ise karşılaştırmalı dezavantaj durumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çakmak (2008), Çin'in Türk piyasalarındaki payı 1998-2004 dönemi için incelenmiştir. Hufbauer ve Chilas (1974) tarafından kullanılan beş farklı ürün kategorisi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ele alınan dönem içinde özellikle 2001 yılından itibaren Çin'in Türkiye piyasasında pazar payını her bir mal grubunda artırdığı ancak özellikle emek yoğun mallarda ve kolay taklit edilebilen araştırma bazlı mallarda bu artışın çok daha fazla olduğu görülmüştür.

Türker (2009), AKÜ yöntemi ile gümrük birliğinin Türkiye'nin rekabet gücü üzerindeki etkisi ölçülmüştür. Çalışmada 1990-2005 dönemi esas alınmıştır. Sonuç olarak gümrük birliğinin Türkiye'nin rekabet gücünü genel itibariyle artırmadığı ve bazı ürünlerde Türkiye'nin rekabetini olumlu etkilediği görülmüştür.

Kösekahyaoglu ve Özdamar (2011), Türkiye, Çin ve Hindistan'ın rekabet güçleri incelenmiştir. Çalışmada 1990-2009 dönemi esas alınmıştır. SITC teknoloji sınıflandırması kullanılarak rekabet gücünün ölçümünde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük, İhracat Uzmanlık Endeksi ve Karşılaştırmalı İhracat Performans endeksi kullanılmıştır. Sonuç olarak bu ülkelerin rekabet gücünün emek yoğun mallara dayandığı görülmüştür. Ayrıca Hindistan'da sermaye yoğun malların öneminin artmaya başladığı

görülmüştür. Çalışmada Türkiye'nin emek yoğun ve kolay taklit edilen mallarda Çin karşısında rekabet dezavantajına sahip olduğu görülmüştür. Türkiye, Hindistan karşısında ise hammadde ve kolay taklit edilen mallarda dezavantajlı olduğu görülmüştür.

Erkan (2011), Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektöründe rekabet gücü ölçülmüş ve AKÜ endeki kullanılmıştır. Çalışma 1993-2009 yıllarını esas almıştır. Sonuç olarak, Türkiye'de tekstil sektörünün alt ürün grubu ihracatından 43'ünde, hazır giyim sektörünün alt ürün grubu ihracatında, 34'ünde rekabet avantajı bulunduğu tespit edilmiştir.

Altıntaş ve Akpolat (2013), Türkiye'nin AB-27 ülkeleri ile olan ticaretinde tekstil sektörünün rekabet gücü ölçülmüştür. 2004-2011 dönemi verileri kullanılmıştır. Sonuç olarak, 2004-2011 döneminde Türkiye'nin AB-27 ülkelerine karşı karşılaştırmalı rekabet avantajına sahip olduğu ve 2011 yılında rekabet avantajının oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

Veri Seti ve Yöntem

SITC teknoloji sınıflandırmasına (faktör yoğunluğu) göre mallar beş gruba ayrılmaktadır. Bunlar şu şekildedir:

Hammadde Yoğun Mallar: SITC 0 (Canlı Hayvanlar Ve Gıda Maddeleri), SITC 2 (26 hariç) (Tarımsal Hammaddeler), SITC 3 (35 hariç) (Mineral Yakıtlar ve Mineral Yağlar), SITC 4 (Hayvansal ve Bitkisel Yağlar), SITC 56 (Gübreler);

Emek Yoğun Mallar: SITC 26 (Dokumaya Elverişli Lifler (elyaflar), SITC 6 (62, 67, 68 hariç) (İmalat Malları), SITC 8 (87, 88 hariç) (Diğer Üretim Malları);

Sermaye Yoğun Mallar: SITC 1 (İçkiler, tütün ve mamulleri), SITC 35 (Elektrik Enerjisi), SITC 53 (Boyacılıkta Kullanılan Ürünler), SITC 55 (Uçucu yağlar, rezinoitler, parfümeri, kozmetik), SITC 62 (Kauçuk Eşya), SITC 67 (Demir ve çelik), SITC 68 (Demir İhtiva etmeyen madenler) SITC 78 (Kara taşıtları);

Kolay Taklit Edilen Araştırma Bazlı Mallar: SITC 51 (Organik Kimyasal Ürünler), SITC 52 (İnorganik kimyasal ürünler), SITC 54 (Tıp ve eczacılık ürünleri), SITC 58 (İlk haliyle olmayan plastikler), SITC 59 (Kimyasal maddeler ve ürünler), SITC 75 (Büro makineleri, otomatik veri işleme makinesi), SITC 76 (Haberleşme, sesi kaydetme ve sesi tekrar veren alet);

Zor Taklit Edilen Araştırma Bazlı Mallar: SITC 57 (İlk Haliyle plastikler), SITC 7 (75, 76, 78 hariç) (Makineler ve Ulaşım araçları), SITC 87 (Mesleki,

bilimsel ölçü ve kontrol cihazları), SITC 88 (Fotoğraf malzemeleri, optik eşyalar, saatler).

Bu çalışmada öncelikle Türkiye ve BRIC ülkelerinin ihracat yapıları faktör yoğunluğuna göre analiz edilmiştir. Ardından, Türkiye'nin ve BRIC ülkelerinin emek yoğunluğu göz önünde bulundurularak sadece emek yoğun malların rekabet gücü analiz edilmiştir.

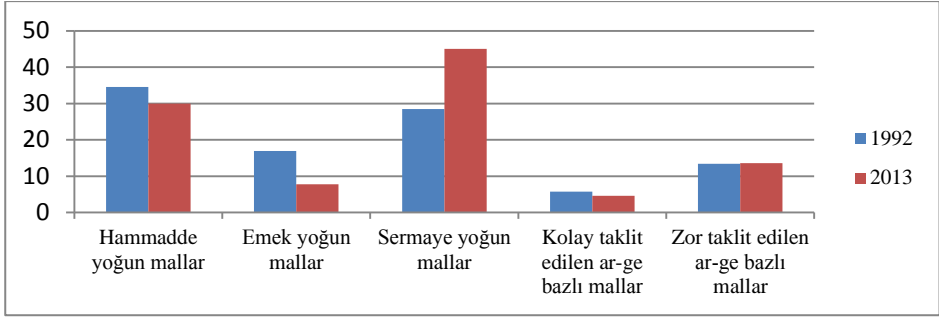
Bu gruplandırma (SITC Rev.3 2 haneli) şu şekildedir: SITC 26 (Dokuma elyafı ve bunların artıkları), SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkler), SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç)), SITC 64 (Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya), SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş), SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 69 (Başka yerde belirtilmeyen madenden mamul eşya), SITC 81 (Prefabrik yapılar; sıhhi tesisat, ısıtma ve sabit aydınlatma cihaz.), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 83 (Seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya), SITC 84 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları) SITC 85 (Ayakkabılar), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar).

Çalışmada Türkiye'nin ve BRIC ülkelerinin emek yoğun mallarda rekabet gücünün analizinde AKÜ endeksi kullanılmıştır (1 numaralı eşitlik). Bu endeksi hesaplayabilmek için gerekli olan ticaret verilerine Birleşmiş Milletlerin (UN) Comtrade veri tabanından ulaşılmıştır. Çalışmada 1992-2013 verileri analiz edilmiş ve SITC Rev. 3 iki haneli ürün grubu kapsamında hesaplamalar yapılmıştır.

Bulgular ve Değerlendirmeler

Ülkelerin ihraç ettikleri malların faktör yoğunlukları ülkelerin ihracat performanslarının belirlenmesinde, ulusal gelir üzerinde yaratmış olduğu katma değerde son derecede önemlidir. Bu nedenle, burada yukarıda bahsedilen teorik çerçeveye dayanılarak Türkiye ve BRIC ülkelerinin ihracatının faktör donatımı yapısı analiz edilmiş ardından emek yoğun malların rekabet gücü ölçülmüştür.

Şekil 1'de Brezilya'nın ihracatında faktör donatımı incelendiğinde, 1992 yılında Brezilya'nın ihraç ettiği malların genellikle hammadde yoğun ve sermaye yoğun olduğu görülmektedir. 1992 yılında emek yoğun malların toplam ihracat içindeki payı %16,9 iken; 2013 yılına gelindiğinde %7,76'ya gerilediği görülmektedir. 2013 yılında hammadde yoğun malların ihracattaki payı azalırken sermaye yoğun malların ihracattaki payı artmaktadır.

Kaynak: UN Comtrade veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil 1: Faktör Donatımına Göre Brezilya'nın İhracatı (1992 ve 2013, %)

Brezilya'nın rekabet gücünün yüksek olduğu sektörler arasında SITC 26 (dokuma elyafı ve bunların artıkları), SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkleri), SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç), SITC 64 (Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya), SITC 85 (Ayakkabılar) yer almaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Brezilya'nın Emek Yoğun Mallarda Rekabet Gücü: AKÜ Endeksi (1992-2013)

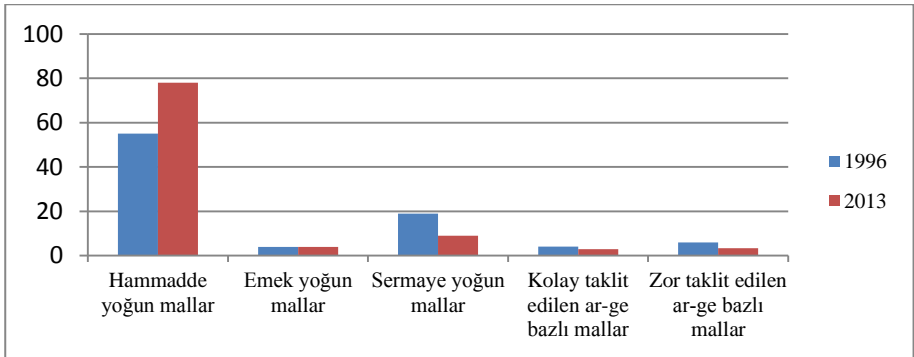
Sektörler													
Yıllar	26	61	63	64	65	66	69	81	82	83	84	85	89
1992	0,30	1,54	15,30	1,75	2,43	1,65	1,27	2,70	6,86	2,81	5,37	43,53	1,04
1996	0,09	5,20	10,46	1,22	1,07	1,68	0,72	0,66	2,88	0,18	0,79	8,76	0,29
2000	0,21	4,47	12,30	1,31	0,86	2,25	0,88	0,75	3,43	0,13	1,65	33,75	0,51
2005	2,15	7,74	15,04	1,31	0,71	2,00	0,65	2,15	3,91	0,11	0,73	10,06	0,42
2006	1,43	9,37	11,36	1,11	0,56	2,28	0,61	1,39	3,16	0,09	0,45	8,73	0,41
2007	1,85	11,16	27,83	1,18	0,49	2,05	0,57	1,78	2,52	0,08	0,34	6,88	0,50
2008	3,11	11,78	8,86	1,17	0,40	1,58	0,66	1,06	2,00	0,05	0,24	5,42	0,41
2009	4,13	17,10	8,18	1,29	0,30	1,37	0,73	0,83	1,75	0,04	0,14	3,81	0,39
2010	3,89	20,75	7,49	1,20	0,26	1,10	0,64	0,41	1,42	0,02	0,10	4,04	0,33
2011	2,58	34,79	5,45	1,11	0,22	0,81	0,56	0,50	1,08	0,02	0,08	2,68	0,29
2012	10,21	57,55	6,98	1,11	0,21	0,80	0,62	1,02	0,90	0,02	0,06	1,93	0,29
2013	4,90	114,77	8,56	1,28	0,22	0,92	0,54	0,20	0,83	0,02	0,05	1,90	0,32

Kaynak: UN Comtrade Veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanmış ve düzenlenmiştir.

Brezilya'nın rekabet gücünün düşük olduğu sektörler arasında ise, SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş), SITC 69 (Başka yerde belirtilmeyen madenden mamul eşya), SITC 83 (Seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya), SITC 84 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar) yer almaktadır.

1992 yılından itibaren rekabet gücü azalan sektörler arasında SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 81 (Prefabrik yapılar; sıhhi tesisat, ısıtma ve sabit aydınlatma cihaz), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar) yer almaktadır.

Şekil 2'de Rusya'nın faktör donanımına göre ihracatının payı görülmektedir. Rusya'nın gerek 1996 yılında gerekse 2013 yılında hammadde yoğun malların ihracat içindeki payının yüksek olduğu görülmektedir. Emek yoğun malların toplam ihracat içindeki payı 1996 yılında %3,88 iken 2013 yılında bu oranın 3,36 olduğu görülmektedir.

Kaynak: UN Comtrade veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil 2: Faktör Donatımına Göre Rusya'nın İhracatı (1996 ve 2013, %)

Tablo 2'de Rusya'nın emek yoğun mallarda rekabet gücü yer almaktadır. Rusya'nın rekabet gücünün yüksek olduğu sektör SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkleri)'dir. Diğer sektörlerde Rusya'nın AKÜ endeks değerlerinin 1'den küçük olduğu görülmektedir. Bu durum bize Rusya'nın emek yoğun mallarda rekabet üstünlüğünün olmadığı dolayısıyla emek yoğun mallarda rekabet dezavantajına sahip olduğunu göstermektedir.

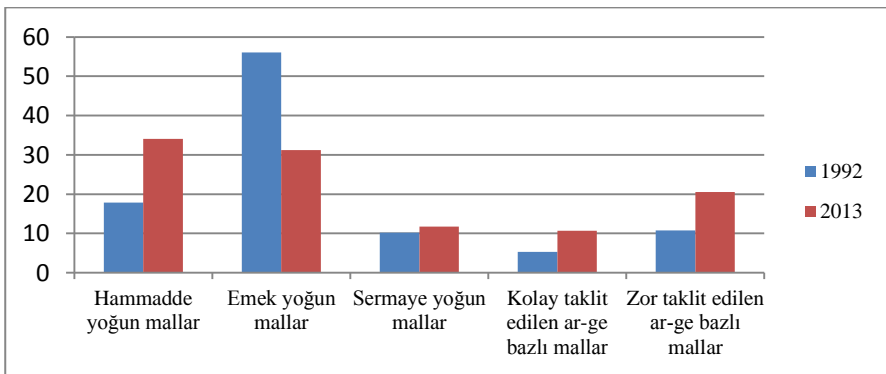
Hindistan'da emek yoğun malların toplam ihracat içindeki payı 1992 yılında %56,03 iken, bu oran 2013 yılına gelindiğinde %31,17'ye gerilemiştir. Hindistan'da ayrıca zor ve kolay taklit edilen Ar-Ge bazlı malların ihracatında artış olduğu görülmektedir. Özellikle zor taklit edilen Ar-Ge

bazlı malların ihracatı 1992 yılında %10,76 iken bu oran %20,55'e yükselmiştir (Şekil 3).

Tablo 2: Rusya'nın Emek Yoğun Mallarda Rekabet Gücü: AKÜ Endeksi (1992-2013)

Sektörler													
Yıllar	26	61	63	64	65	66	69	81	82	83	84	85	89
1992	na	Na	na	na	Na	na	na	na	na	na	na	Na	Na
1996	0,16	0,76	1,29	0,67	0,41	0,34	0,39	0,09	0,10	0,04	0,46	0,10	0,34
2000	0,02	0,89	1,17	0,42	0,18	0,23	1,06	0,07	0,16	0,01	0,38	0,07	0,39
2005	0,05	1,20	0,92	0,25	0,13	0,61	0,22	0,08	0,14	0,03	0,08	0,01	0,10
2006	0,06	1,18	0,86	0,25	0,10	0,63	0,24	0,08	0,14	0,02	0,03	0,01	0,10
2007	0,09	1,04	1,02	0,28	0,08	0,58	0,23	0,07	0,14	0,02	0,02	0	0,11
2008	0,04	0,83	0,73	0,26	0,06	0,36	0,17	0,05	0,10	0,01	0,01	0	0,10
2009	0,03	1,11	0,78	0,26	0,06	0,61	0,18	0,08	0,09	0,01	0,01	0	0,09
2010	0,03	1,05	0,68	0,22	0,04	0,73	0,10	0,05	0,04	0	0	0	0,07
2011	0,03	1,08	0,71	0,24	0,04	0,73	0,11	0,02	0,04	0,01	0	0	0,05
2012	0,03	1,58	0,65	0,27	0,05	0,82	0,12	0,06	0,05	0	0,01	0,01	0,17
2013	0,04	1,81	0,64	0,28	0,06	0,85	0,13	0,06	0,05	0,01	0,02	0,01	0,18

na: İlgili yıla ilişkin veriye ulaşılamadığını göstermektedir.
Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yararlanarak yazar tarafından hesaplanarak düzenlenmiştir.

Kaynak: UN Comtrade veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil 3: Faktör Donatımına Göre Hindistan'ın İhracatı (1992, 2013 %)

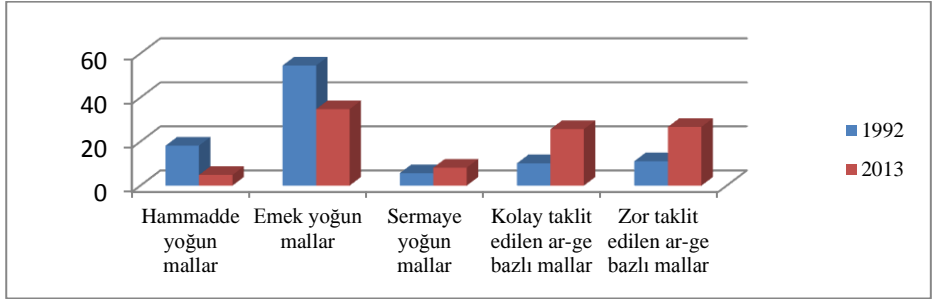
Hindistan'ın rekabet üstünlüğüne sahip olduğu sektörler arasında; SITC 26 (Dokuma elyafı ve bunların artıkları), SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkler), SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş), SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 69 (Başka yerde belirtilmeyen madenden mamul eşya), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 83 (Seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya), SITC 84 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları), SITC 85 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar) yer almaktadır. Rekabet gücünün düşük olduğu sektör ise SITC 64 (Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya) 'dir. Ayrıca SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç)) sektöründe rekabet gücünün giderek azaldığı dikkat çekmektedir. Genel itibariyle değerlendirildiğinde Hindistan'ın emek yoğun mallarda rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3: Hindistan'ın Emek Yoğun Mallarda Rekabet Gücü: AKÜ Endeksi (1992-2013)

Sektörler													
Yıllar	26	61	63	64	65	66	69	81	82	83	84	85	89
1992	0,32	6,53	3,23	0,17	20,90	1,37	3,68	3,96	13,31	229,04	971,27	34,03	3,23
1996	1,23	5,46	2,83	0,23	17,02	1,74	2,67	2,34	1,47	328,83	548,71	38,31	3,65
2000	0,20	4,61	1,36	0,47	11,94	1,69	3,58	2,34	2,42	90,67	343,65	29,99	2,37
2005	0,97	4,43	1,38	0,68	6,05	1,67	3,27	1,04	2,38	28,12	197,44	17,59	3,37
2006	2,38	4,26	1,24	0,56	6,56	2,13	3,11	0,79	2,05	21,91	159,17	14,56	3,52
2007	3,49	4,17	1,09	0,54	6,73	2,36	2,22	0,77	1,85	16,77	117,62	15,16	3,20
2008	3,16	4,19	1,65	0,54	7,54	2,14	2,37	0,87	1,87	15,08	111,79	15,93	5,08
2009	2,52	3,09	1,02	0,59	6,07	1,67	1,90	1,04	1,75	13,06	116,56	15,24	5,35
2010	5,80	3,64	0,75	0,66	7,30	1,30	2,18	0,81	1,70	9,97	75,63	10,19	4,59
2011	4,99	4,02	0,65	0,56	6,93	1,49	2,17	1,20	1,50	8,03	61,87	10,17	5,19
2012	4,82	4,75	0,86	0,70	7,77	1,78	2,52	0,91	1,82	7,95	57,94	9,21	4,14
2013	5,24	4,42	1,03	0,66	7,31	1,75	2,33	0,84	1,80	7,08	44,65	8,97	4,08

Kaynak: UN Comtrade Veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Şekil 4’de Çin’in ihracatının faktör donatımı yapısına bakıldığında, 1992 yılında Çin’in ihraç ettiği malların %54,54’ünü emek yoğun mallar oluştururken; 2013 yılına gelindiğinde bu oranın %34,71’e düştüğü görülmektedir. Genel itibariyle değerlendirildiğinde, Çin’in ihracatının toplam ihracattaki payı hammadde yoğun mallarda ve emek yoğun mallarda azalırken, sermaye yoğun malların, kolay taklit edilebilen Ar-Ge bazlı malların ve zor taklit edilebilen Ar-Ge bazlı malların toplam ihracattaki payının arttığı görülmektedir.

Kaynak: UN Comtrade veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil 4: Faktör Donatımına Göre Çin’in İhracatı (1992 ve 2013, %)

Tablo 4’de Çin’in emek yoğun mallarda rekabet gücü yer almaktadır. Buna göre, rekabet gücünün yüksek olduğu sektörler arasında; SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç)), SITC 64 (Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya) , SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş) , SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 69 (Başka yerde belirtilmeyen madenden mamul eşya), SITC 81 (Prefabrik yapılar; sıhhi tesisat, ısıtma ve sabit aydınlatma cihaz), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 83 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 84 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları), SITC 85 (Ayakkabılar), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar) yer almaktadır. Rekabet gücünün düşük olduğu sektörler arasında ise; SITC 26 (Dokuma elyafı ve bunların artıkları), SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkleri) yer almaktadır. Emek yoğun sektörlerde Çin’in rekabet üstünlüğünün yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Çin'in Emek Yoğun Mallarda Rekabet Gücü: AKÜ Endeksi (1992-2013)

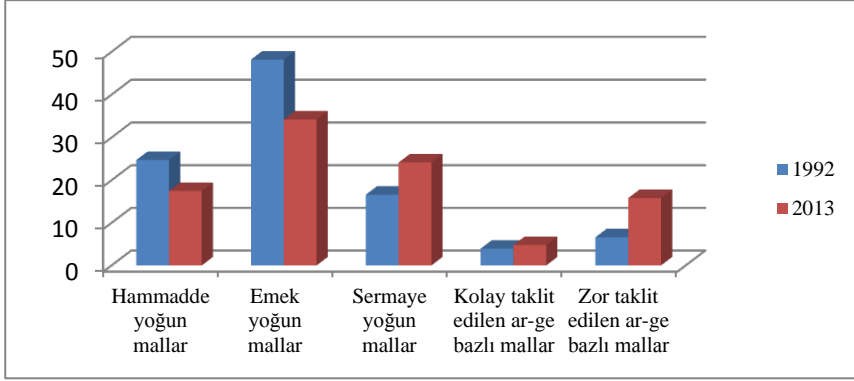
Sektörler													
Yıllar	26	61	63	64	65	66	69	81	82	83	84	85	89
1992	0,39	0,16	0,59	0,26	1,07	2,46	2,49	2,98	9,87	30,31	36,10	10,66	4,02
1996	0,17	0,18	0,95	0,25	0,92	2,48	2,48	5,49	26,90	104,15	22,03	18,48	4,91
2000	0,34	0,30	1,39	0,32	1,13	1,76	3,48	15,37	24,27	106,72	27,33	27,76	5,72
2005	0,14	0,57	5,80	0,79	2,29	2,29	3,62	21,56	23,31	39,01	39,44	30,46	4,63
2006	0,14	0,53	8,69	1,07	2,43	2,31	3,61	25,12	22,39	30,50	45,19	29,29	4,45
2007	0,21	0,38	9,87	1,35	2,63	2,23	3,76	24,52	20,19	24,36	45,81	27,34	4,10
2008	0,22	0,26	10,56	1,44	3,17	2,52	3,88	21,83	21,72	20,62	41,75	23,17	4,62
2009	0,23	0,26	11,85	1,67	3,34	2,72	3,53	12,19	20,50	18,91	48,71	26,62	4,49
2010	0,20	0,27	12,70	1,87	3,84	2,42	3,72	7,84	20,98	17,52	45,61	28,19	4,79
2011	0,21	0,32	14,30	2,39	4,58	2,16	4,18	19,46	19,11	16,25	35,19	24,66	5,64
2012	0,16	0,36	12,89	2,72	4,27	2,39	4,47	26,25	22,51	15,06	31,32	23,27	6,81
2013	0,19	0,39	10,35	3,18	4,36	2,06	4,67	31,26	21,65	15,70	29,35	22,91	7,09

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından yola çıkılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

1992 yılında Türkiye'nin ihraç ettiği malların %48,18'i emek yoğun mallardan oluşmaktadır. 2013 yılına gelindiğinde ise Türkiye'nin ihraç ettiği malların %34,19'nun emek yoğun mallardan oluştuğu görülmektedir. Genel itibariyle değerlendirildiğinde, Türkiye'nin ihracatının toplam ihracattaki payı hammadde yoğun mallar ve emek yoğun mallar için azalırken sermaye yoğun mallar, kolay taklit edilebilen Ar-Ge bazlı mallar ve zor taklit edilebilen Ar-Ge bazlı malların toplam ihracattaki payı artmaktadır (Şekil 5).

Türkiye'nin SITC Rev.3 iki haneli mal gruplarından; SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç)), SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş), SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 69 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 81 (Prefabrik yapılar; sıhhi tesisat, ısıtma ve sabit aydınlatma cihaz), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 84 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar) sektörlerinde rekabet gücünün yüksek olduğu buna karşılık SITC 26 (Dokuma elyafı ve bunların artıkları), SITC 64 (Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya), SITC 83 (Seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya) SITC 85 (Ayakkabılar) alt sektörlerinde rekabet gücünün düşük olduğu

görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye’de emek yoğun sektörlerde rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Kaynak: UN Comtrade veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil 5: Faktör Donatımına Göre Türkiye’nin İhracatı (1992 ve 2013, %)

Tablo 5: Türkiye’nin Emek Yoğun Mallarda Rekabet Gücü: AKÜ Endeksi (1992-2013)

Sektörler													
Yıllar	26	61	63	64	65	66	69	81	82	83	84	85	89
1992	0,36	0,15	0,81	0,35	3,55	3,27	0,83	2,98	1,27	14,47	220,41	5,17	0,53
1996	0,71	0,30	1,30	0,33	2,66	3,01	1,07	1,68	1,14	3,76	74,24	2,87	0,98
2000	0,34	0,88	0,61	0,35	3,40	5,09	1,69	1,58	1,89	1,98	48,79	1,96	1,10
2005	0,21	0,85	0,81	0,51	2,53	3,92	2,23	3,53	3,07	0,55	23,87	0,83	1,59
2006	0,24	0,77	1,07	0,48	2,64	2,96	2,25	3,13	2,50	0,53	17,91	0,75	1,51
2007	0,20	0,58	1,07	0,54	2,35	3,33	2,35	3,41	2,48	0,49	14,05	0,88	1,55
2008	0,22	0,45	1,24	0,62	2,54	4,26	2,44	3,29	2,85	0,53	9,38	0,78	1,54
2009	0,14	0,94	1,73	0,61	2,25	4,58	2,58	3,82	2,97	0,68	7,42	0,74	1,44
2010	0,14	1,08	1,34	0,69	2,31	4,23	2,58	3,43	3,18	0,86	7,36	0,97	1,68
2011	0,23	0,94	1,32	0,80	2,54	3,96	2,77	3,37	3,20	0,94	7,61	0,90	1,83
2012	0,20	1,02	1,06	0,86	2,66	3,74	2,67	3,53	4,28	0,91	6,77	0,97	1,94
2013	0,19	1,22	1,18	1,01	2,96	3,55	2,70	3,4	3,28	0,78	9,53	1,38	2,61

Kaynak: UN Comtrade Veri tabanından yararlanarak yazar tarafından hesaplanmış ve düzenlenmiştir.

Sonuç

Çalışmada faktör yoğunluğuna göre Türkiye ve BRIC ülkelerinin ihracat yapıları analiz edilmiştir. Daha sonra emek yoğunluğunun fazla olması dikkate alınarak, Türkiye ve BRIC ülkelerinin emek yoğun mallarda rekabet gücü Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi yardımıyla hesaplanmıştır. Çalışmada sonuç olarak Türkiye, Hindistan ve Çin'in ihracatının faktör yoğunluğunun ağırlıklı olarak emek yoğun mallardan oluştuğu; buna karşılık Brezilya'da ihracatın faktör yoğunluğu sermaye ve hammadde yoğun mallardan; Rusya'da ise hammadde yoğun mallardan oluştuğu görülmüştür.

Çalışmada AKÜ değerleri bize, Türkiye, Çin ve Hindistan'ın emek yoğun mallarda rekabet gücünün yüksek olduğu, buna karşılık Rusya'nın emek yoğun mallarda rekabet gücünün düşük olduğu Brezilya'da ise emek yoğun malların rekabet gücünün sektörel bazda farklı olduğunu göstermektedir. Brezilya'nın rekabet gücünün yüksek olduğu sektörler arasında SITC 26 (dokuma elyafı ve bunların artıkları), SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkler), SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç)), SITC 64 (Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya), SITC 85 (Ayakkabılar) yer almaktadır. Rusya'nın rekabet gücünün yüksek olduğu sektör SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkler)'dir. Hindistan'ın rekabet üstünlüğüne sahip olduğu sektörler arasında; SITC 26 (Dokuma elyafı ve bunların artıkları), SITC 61 (Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkler), SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş), SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 69 (Başka yerde belirtilmeyen madenden mamul eşya), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 83 (Seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya), SITC 84 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları), SITC 85 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar) yer almaktadır. Çin'in rekabet gücünün yüksek olduğu sektörler arasında; SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç)), SITC 64 (Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya) , SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş) , SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 69 (Başka yerde belirtilmeyen madenden mamul eşya), SITC 81 (Prefabrik yapılar; sıhhi tesisat, ısıtma ve sabit aydınlatma cihaz), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 83 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 84 (Giyim eşyası ve bunların aksesuarları), SITC 85 (Ayakkabılar), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar) yer almaktadır. Türkiye'nin SITC 63 (Mantar ve ahşap eşya(mobilya hariç)), SITC 65 (Diğer tekstil iplik, kumaş), SITC 66 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 69 (Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar), SITC 81 (Prefabrik yapılar; sıhhi

tesisat, ısıtma ve sabit aydınlatma cihaz), SITC 82 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 84 (Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar), SITC 89 (Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar) sektörlerinde rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktan, C.C., Vural, Y.İ. (2004). Rekabet Gücü ve Rekabet Stratejileri, Ankara: TİSK Yayını Rekabet Dizisi: 2.
- Altay, H. (2008). Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi Kapsamında Türk Endüstrilerinin Avrupa Birliği(15) Pazarındaki Rekabet Gücü Düzeylerinin İncelenmesi:1995-2007. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21: 215-240.
- Altıntaş, N., Akpolat, A. (2013). Tekstil Sektöründe AvrupaBirliği ile Türkiye Arasındaki Rekabet Analizi. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(6): 33-42.
- Amighini, A. (2005). China in the International Fragmentation of Production: Evidence from the ICT Industry. The European Journal of Comparative Economics,2(2): 203-219.
- Atik, H.(2005). Yenilik ve Ulusal Rekabet Gücü, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aydın, F.F. (2011). Kadın İstihdamının Rekabet Gücü ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye ile Rekabet Gücü En Yüksek Ülkelerin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balassa, B. (1965). Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage. The Manchester School of Economic and Social Studies, 33(2): 99-123.
- Batra, A., Khan, Z. (2005). Revealed Comparative Advantage: An Analysis for India and China. Indian Council for Research on International Economic Relations, Working Paper, 168: 1-85.
- Bedir, A. (2009). Uluslararası Ticarete Fiyata Dayalı Rekabet Gücü ile Endüstri-İç Ticaret Arasındaki İlişki: Türk İmalat Sanayi Örneği. DPT ISBN978-975-19-4482-5, 1-223.
- Çakmak, Ö. (2005). Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Rekabet Gücü: Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Endüstrisi Üzerine Bir Uygulama. Ege Akademik Bakış, 5(1): 65-76.
- Çakmak, Ö. (2008). Çin'in Dünya Ekonomisi İle Bütünleşme Süreci ve Türk Sanayisi Açısından Bir Değerlendirme. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 13(1): 253-268.

- Çivi, E. (2001). Rekabet Gücü: Literatür Taraması. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 8(29): 21-38.
- Çoban, O., Kök, R. (2005). Türkiye Tekstil Endüstrisine Rekabet Gücü: AB Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Bir Analiz Örneği, 1989-2001. *İktisat İşletme ve Finans*, 20(228): 68-81.
- Erkan, B. (2011). Türkiye'nin Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü İhracatında Uluslararası Rekabet Gücünün Belirlenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1): 93-110.
- Erkekoğlu, H. (2008). İmalat Sanayi Rekabet Gücü Araştırması: Kayseri Örneği, Ankara: Palme Yayıncılık.
- Filiztekin, A., Karaata, S. (2010). Türkiye'nin Dış Ticarete Rekabet Gücü Seçilmiş Ülkeler, Sektörler-Mal Grupları ve Endeksler Bazında Karşılaştırmalı Bir Analiz. *TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu REF*, 1-48.
- Koç, M., Özbozkurt, O. (2014). Ulusların Rekabet Üstünlüğü ve Elmas Modeli Üzerine Bir Değerlendirme. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 2(3): 85-91.
- Kösekahyaoğlu, L., Özdamar, G. (2011). Türkiye, Çin ve Hindistan'ın Sektörel Rekabet Gücü Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2): 29-49.
- Manavkat, G. (2014). Uluslararası Rekabet Gücünün Belirleyenleri: Türk İmalat Sanayi Üzerine Ampirik Analiz, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Markusen, J. (1992). Productivity, Competitiveness, Trade Performance and Real Income: The Nexus Among Four Concepts. *Minister of Supply and Services, Canada*, 8.
- Şimşek, N., Seymen, D., Utkulu, U. (2007). Turkey's Competitiveness in the EU Market: A Comparison of Different Trade Measures. *European Trade Study Group (ETSG) 9th Annual Conference 2007, Atina*.
- Türker, O. (2009). Gümrük Birliği Sonrası Türkiye'nin Dış Ticaretinin Rekabet Gücü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32: 281-302.
- Veeramani, C. (2006). India and China: Changing Patterns of Comparative Advantage?. *India Development Report*. Erişim Tarihi: 08.04.2015. <http://www.globelicsindia2006.org/Veeramani.pdf>, 1-20.
- Yalçınkaya, H., Çılbant, Ç., Erataş, F., Hartoğlu, D. (2014). Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Ekseninde Rekabet Gücünün Analizi: Türk-Çin Dış Ticaret Üzerine Bir Uygulama. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 24: 41-57.

Yılmaz, B. (2003). Turkey's Competitiveness in the European Union: A Comparison with Five Candidate Countries Bulgaria, The Czech Republic, Hungary, Poland, Romania and The EU 15. Ezoneplus Working Paper, 12, 1-20.

http://www.ezoneplus.org/archiv/ezoneplus_wp_twelve.pdf.

UN Comtrade Database <http://comtrade.un.org/data/>.